

N:o 40.

Ank. till Riksd. Kansli den 19 Mars 1881, kl. 5 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion rörande ändring i lagens stadgande om kronans rätt till danaarf.

Uti en från Andra Kammaren till Lag-Utskottet remitterad motion, N:o 136, har Herr *P. Westman* andragit, att »nästan vid hvarje riksmöte framställningar gjordes dels från enskilde, dels från kommuner om att komma i åtnjutande af arf efter sådana personer, hvilkas anförvandter vore okände och hvilkas efterlemnade tillgångar af sådan anledning skulle tillfalla kronan under benämningen »danaarf». Oftast inskränkte sig behållningen till en ren obetydlighet och beredde staten ganska ringa, om ens någon fördel. Billighet, om ej annat, syntes fordra, att den kommun, inom hvilken en sådan person varit boende och hvilken, i händelse af behof, varit lagligen pliktig att meddela honom och hans familj fattigunderstöd, borde komma i åtnjutande af hvad en medlem utan kända arfvingar möjligen lemnade efter sig — en rättighet, som redan tillkomme en del stadskommuner. Motionären föreslår derföre »att Riksdagen, med upphäfvande af de lagstadganden, som berättiga kronan till danaarf, ville för sin del besluta en författning af innehåll, att sådant arf hädanefter må tillkomma den kommun, i hvilken den aflidne vid dödstillfället egde hemortsrätt.»

Då någon dör utan att efter honom finnas anförvandter, som äro till arf berättigade, tillfaller hans egendom kronan. Detta kallas *danaarf*.

Denna kronans rätt är gammal, och har kronan till vissa städer öfverlåtit sin rätt till de inom dem fallande danaarf, vare sig i dess helhet eller till hälften.

Så är, enligt upplysningar, som Utskottet sig förskaffat, rätt till danaarf förunnad följande städer: *Stockholm*: till hälften enligt privilegierna den 10 Mars 1636, § 35, samt tills vidare till andra hälften för fattighusen enligt Kongl. resolutionerna den 10 Juli 1660, § 9, och den 26 Juni 1750; *Göteborg* till hälften enligt privilegierna den 4 Juni 1621, § 24, och till andra hälften enligt Kongl. konfirmationen den 24 Maj 1716, § 8; *Norrköping* enligt Kongl. resolutionen den 2 Juli 1777; *Karlskrona* enligt Kongl. Maj:ts dom den 11 September 1822; *Kristianstad* enligt Kongl. resolutionen den 1 September 1664, § 3, Kongl. konfirmationen den 15 April 1676 och Kongl. brefvet den 4 September 1780; *Landskrona* till hälften enligt privilegierna den 14 Mars 1663, § 35; *Vesterås* enligt Kongl. resolutionen den 29 Oktober 1664, § 19, samt *Sigtuna* enligt Kongl. resolutionen den 24 December 1652. Dessutom hafva, i senare tider, på grund af Konungs och representations gemensamma beslut, danaarf ej sällan blifvit efterskänkta till förmån för efterlevande maka eller nära släktingar till den döde, till den kommun, hvarinom han vid dödsfallet var bosatt, eller till någon välgörande anstalt i orten o. s. v.

Danaarf, som förut influtit till jemförelsevis mindre betydliga belopp, hafva från och med år 1870, då noggrannare kontroll började att hållas öfver sådana, ingått till ganska stora summor. Under de 32 åren 1821—1852 upptagas i kapitalräkningarne till rikshufvudböckerna danaarfsmedel till belopp af 18,074 rdr 10 sk. 9 rst. banko, och enligt riksdagshandlingarne utgjorde de under samma tid efterskänkta danaarfsmedel 9,708 rdr 42 sk. 2 $\frac{1}{2}$ rst. banko. För åren 1853—1869, under hvilka Statskontorets räkenskaper icke äro så förda, att upplysningar i ämnet kunna ur dem hemtas, uppgå de uti Kammarkollegii advokatfiskalskontors aktoratshandlingar upptagna danaarfsmedel till ett belopp af 12,798 kronor 68 öre, och enligt riksdagshandlingarne hafva under samma tid danaarfsmedel blifvit efterskänkta till ett belopp af 33,843 kronor 16 öre. Under åren 1870—1880 hafva, enligt uppgifter från Kammarkollegii advokatfiskalskontor, danaarfsmedlen uppgått till 116,956 kronor 4 öre, hvaraf blifvit efterskänkte 50,835 kronor 57 öre.

Då vid 1859—1860 års riksdag förslag framställdes, att danaarfsmedel måtte tillfalla de fattige i den församling, der den aflidne personen, efter hvilken arf fallit, vid dödsfallet haft sitt rätta hemvist, sade Utskottet sig icke kunna understödja detta förslag, hvilket innebure ett fullkomligt upphäfvande af begreppet *danaarf*, sådant det i vår lagstiftning af ålder förekomme. Statens rätt till dessa slags arf vore dock icke endast traditionel: den hade äfven en förnuftsenslig grund. Det vore staten, som gifvit arflåtaren hägn och skydd — som betryggat hans borgerliga existens; och detta torde betyda mera, än den tillfälliga omständighet, att han, kanske endast sedan någon kortare tid, vid dödsfallet bott i den ena eller andra kommunen. Såsom

än mera tillfälligt borde väl det betraktas, om den efterlemnade egendomen just inom samma kommun blifvit samlad. — — Icke heller kunde Rikets Ständer anses hafva såsom allmän regel antagit att alltid efterskänka danaarf till förmån för kommunerna. Fall kunde inträffa — och hade väl icke heller dittills varit sällsynta — då bevekande skäl talade för dessa medels disposition åt helt annat håll, t. ex. åt efterlevande maka, hvilken ej enligt lag vore arfvinge, eller åt arfvinge, som försummat att i laga tid bevaka sin rätt. — Genom förslaget beröfvades likväl Rikets Ständer denna för hvart särskildt fall önskvärda pröfningsrätt, och då således en förändring af ifrågavarande lagstiftning i den angifna syftningen syntes vara hvarken nödig eller nyttig, afstyrktes förslaget. Utskottets hemställan bifölls af samtliga riksständen.

Utskottet, som fortfarande anser, att staten står närmare att taga danaarf, än kommunerna, samt att Riksdagen icke bör, genom bifall till föreliggande förslag, i danaarfsfrågor beröfva sig den pröfningsrätt i hvarje särskildt fall, Riksdagen hittills utöfvat, och hvarvid ej sällan den dödes efterlevande maka eller arfvingar blifvit återinsatte i den rätt till qvarlåtenskapen, de försuttit, eller danaarfsmedlen öfverlemnats åt något välgörande ändamål i orten — dispositioner, dem kommunerna, derest danaarfsrätten på dem öfverlätes, skulle vara antagligen icke hugade och säkerligen icke berättigade att efterlikna, hemställer,

att motionen icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 19 Mars 1881.

På Lag-Utskottets vägnar:

G. LAGERSTRÅLE.